

DINKO LJUBIĆ*, NATAŠA PRIŠLIN**, JOSIP ČELIĆ***

Nedozvoljeno posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari

Sažetak

U radu se razmatra problematika nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari koje, kao protupravno ponašanje, zakonodavac sankcionira odredbama kaznenog i prekršajnog prava. Rad počinje osvrtom na navedena protupravna ponašanja i njihov utjecaj na javnu sigurnost terminološkim određivanjem osnovnih pojmova sadržanih u posebnim propisima (Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća o nadzoru nabave i posjedovanja oružja, Zakon o nabavi i posjedovanju oružja građana i Zakon o eksplozivnim tvarima te proizvodnji i prometu oružja) te definiranjem problematike i ciljeva. Zatim se, u središnjem dijelu rada, razmatraju kaznenopravne i prekršajne zakonske odredbe s posebnim osvrtom na kategorizaciju oružja i eksplozivnih tvari kao ključnog parametra za distinkciju između kaznene i prekršajne sfere. Također se analiziraju sudska praksa i policijska statistika, a posebna pozornost pridaje se zakonskim i sudskim propustima, manjkavostima i nelogičnostima, kao i mogućim poboljšanjima, odnosno njihovim otklanjanjima. U završnom dijelu rada sažeto se ponavljaju zaključci koji se odnose na normativne i praktične probleme, a do kojih se došlo razradom teme te se predlažu moguća rješenja.

Ključne riječi: *oružje, vatreno oružje, ilegalno oružje, eksplozivne tvari, organizirani kriminal.*

* Dinko Ljubić, univ. spec. crim., nadzornik za unutarnje poslove u Odjelu za poslove oružja, Uprava za imigraciju, državljanstvo i upravne poslove, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska.

** Nataša Prišlin, dipl. iur., voditeljica Odjela za poslove oružja, Uprava za imigraciju, državljanstvo i upravne poslove, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska.

*** Josip Čelić, mag. crim., načelnik Policijske akademije „Prvi hrvatski redarstvenik“, Ravnateljstvo policije, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska.

Sadržaj, stavovi i mišljenja izneseni u tekstu predstavljaju isključivo osobne stavove autora, a ne institucije u kojoj su autori zaposleni.

1. UVOD

Nedoovoljeno posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari sastoji se od širokog spektra različitih protupravnih radnji koje se javljaju u svim segmentima ljudskog djelovanja koje je u vezi s oružjem i eksplozivnim tvarima (Savić, Liker i Mendaš, 2008:181), s obzirom na to da je riječ o opasnim stvarima koje su ograničene u pravnom prometu zato što su, među ostalim, često sredstvo počinjenja kaznenih djela te stoga predstavljaju određeni rizik za javnu sigurnost (Ljubić, 2022:425). Sve te činjenice imaju odraz na način nabave opasnih tvari, a krajnji je cilj ne dopustiti da dođu u posjed osobama koje bi ih mogle zlorabiti (Ivanda, 2004:167).

Da bi se mogla kvalitetno obraditi ta tema, potrebno je prije svega terminološki odrediti pojmove „oružja“ i „eksplozivnih tvari“. Tako je Zakonom o nabavi i posjedovanju oružja građana¹ (dalje u tekstu: ZNPOG), kao temeljnim zakonom koji određuje materiju oružja u Republici Hrvatskoj (dalje u tekstu: RH), propisano da je oružje, u smislu ZNPOG-a, vatreno oružje kategorija A, B i C te ostalo oružje kategorija C i D. Dakle, prema stupnju opasnosti zakonodavac je odlučio podijeliti oružje u četiri kategorije. Vatreno oružje kao najopasnije oružje definirano je kao svako prijenosno cijevno oružje koje ispaljuje, služi za ispaljivanje ili se može prepraviti za ispaljivanje sačme, zrna ili projektila djelovanjem zapaljivog potisnog sredstva. Vatrenim oružjem smatraju se i bitni dijelovi vatrene oružja (čl. 4. ZNPOG-a) koje zakon definira kao odvojive dijelove koji su prilikom ispaljivanja streljiva opterećeni tlakom (oni dijelovi na kojima se nalaze tormentacijske oznake, kao i serijski broj), a ovisno o konstrukciji oružja, to su cijev vatrene oružja s ležištem streljiva, kućište, mehanizam za bravljenje (npr. navlaka kod pištolja, zatvarač kod pušaka, bubanj kod revolvera) i koji se, kao odvojeni predmeti, svrstavaju u kategoriju vatrene oružja na koje su postavljeni ili na koje se namjeravaju postaviti (čl. 6. st 1. toč. 2. ZNPOG-a). Navedene definicije preuzete su iz Direktive Vijeća o nadzoru nabave i posjedovanja oružja² (dalje u tekstu: Direktiva) kao temeljnog akta na razini Europske unije koji regulira navedenu problematiku. Također treba spomenuti da je navedena definicija vatrene oružja šira od definicije vatrene oružja koju propisuje Protokol protiv nezakonite proizvodnje i trgovanja vatrene oružjem, njegovim dijelovima i komponentama te streljivom kojim se dopunjuje Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta³, a koji, u čl. 3. st. 1. toč. 1., izričito navodi da se ne smatra vatrene oružjem staro vatreno oružje i njegove replike, što je razumljivo s obzirom na to da je glavni cilj navedenog Protokola suzbijanje teških kaznenih djela organiziranog kriminala.

Eksplozivne tvari su pak određene posebnim Zakonom o eksplozivnim tvarima te proizvodnji i prometu oružja⁴ (dalje u tekstu: ZETPO) koji propisuje da su eksplozivne tvari eksplozivi, sredstva za iniciranje eksplozivnih tvari, pirotehnička sredstva, baruti, streljivo i proizvodi punjeni eksplozivnim tvarima, a u preporuci Ujedinjenih naroda za prijevoz opasnih

¹ Zakon o nabavi i posjedovanju oružja građana, NN br. 94/18., 42/20. i 114/22.

² Direktiva 2021/555 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. 3. 2021. o nadzoru nabave i posjedovanja oružja, (SL L 115/1, 6. 4. 2021.) – kodificirani tekst.

³ Zakon o potvrđivanju Protokola protiv nezakonite proizvodnje i trgovanja vatrene oružjem, njegovim dijelovima i komponentama te streljivom kojim se dopunjuje Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, NN - MU br. 11/04.

⁴ Zakon o eksplozivnim tvarima te proizvodnji i prometu oružja, NN br. 70/17., 141/20. i 114/22.

tvari uvršteni su u klasu 1 opasnih tvari⁵ (čl. 3. st. 1. toč. 9. ZETPO-a). Dakle, to su tvari koje služe za: izbacivanje projektila iz cijevi pješačkog ili topničkog naoružanja, pokretanje (pogon) raznih raketnih sustava, iniciranje drugih eksplozivnih tvari te rasprskavanje košuljice projektila ili osiguranje nekog drugog efekta na cilju (Todorovski i Uvalić, 2016:320), dok su eksplozivi tehnički proizvodi sastavljeni isključivo ili pretežito od eksplozivnih tvari, tj. spojeva ili smjesa koje mogu kemijskom reakcijom vrlo brzo razviti velike količine energije u obliku topline ili mehaničkog rada (Pavičić i Kondor-Langer, 2020:127).

Kada je riječ o protupravnim ponašanjima koja se odnose na nedozvoljeno posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari, specifično je to što je zakonodavac u odredbi čl. 79. ZNPOG-a propisao da građani mogu dragovoljno predati policiji oružje i eksplozivne tvari koje ilegalno posjeduju bez ikakve sankcije, što predstavlja svojevrsan institut amnestije. Navedena zakonska odredba predstavlja pravni temelj za nacionalnu kampanju „Manje oružja, manje tragedija“ koja je postigla impresivne rezultate⁶ i čijim se konceptom koriste zemlje regije⁷.

2. CILJ I METODE ISTRAŽIVANJA

Cilj ovog istraživanja jest upoznati se potpunije i iscrpnije s problematikom nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari te, uz detekciju legislativnih pogrešaka i propusta, ponuditi potencijalna rješenja za njihovo otklanjanje.

Naime, s obzirom na to da je nadležnost u vezi oružja i eksplozivnih tvari isprepletana između dvaju zakona (ZNPOG i ZETPO), u ovom ćemo se radu fokusirati na problematiku oružja i eksplozivnih tvari ponajprije na temelju kategorizacije oružja (i eksplozivnih tvari) iz čl. 7. ZNPOG-a. Budući da o navedenoj kategorizaciji ovisi je li nedozvoljeno posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari kazneno djelo ili prekršaj, a s obzirom na to da je pravna narav prekršaja kao kažnjivih radnji različita od kaznenih djela (Krapac et al., 2020:50), kaznenopravni i prekršajni aspekt obradit ćemo u zasebnim poglavljima.

Stoga se u radu primjenjuje metoda klasifikacije, kao i metoda komparacije važećih i prethodno važećih zakonskih rješenja usredotočujući se, pritom, na propuste zakonodavca prilikom donošenja propisa, dok se analizom sudske prakse daje praktičan osvrt o navedenoj problematici. S tim u vezi, autori su u radu analizirali 21 odluku hrvatskih sudova donesenih od 2015. do 2023., a od toga su 16 odluka općinskih sudova, 3 odluke Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske (dalje u tekstu: VPS RH) i 2 odluke županijskih sudova. Jednako tako, u radu je dan poseban osvrt na policijsku statistiku u razdoblju od 2013. do 2022., koja se odnosi na kazneno djelo nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari.

⁵ Preporukom Ujedinjenih naroda za prijevoz opasnih tvari taksativno je nabrojen popis opasnih tvari (https://unece.org/fileadmin/DAM/trans/danger/publi/unrec/rev21/ST-SG-AC10-1r21e_Vol1_WEB.pdf – 22. 3. 2023.)

⁶ Od 1. 9. 2007. do 31. 12. 2022. građani su dragovoljno predali 6105 kilograma eksploziva, 16.557 komada raznog oružja, 340.011 komada raznih minsko-eksplozivnih sredstava i 6.053.462 komada streljiva raznog kalibra.

⁷ Manje oružja, manje tragedija (<https://policija.gov.hr/prevenција/preventivni-projekti/manje-oruzja-manje-tragedija/115> – 3. 10. 2023.)

3. KAZNENOPRAVNI ASPEKT

U Kaznenom zakonu⁸ (dalje u tekstu: KZ) kazneno djelo nedovoljeno posjedovanja oružja ili eksplozivnih tvari razvrstano je u Glavu tridesetu (XXX.) Kaznena djela protiv javnog reda, gdje su smještena (po sadržaju i karakteristikama) raznovrsna kaznena djela, a za njih je zakonodavac predvidio jedinstven objekt svoje kaznenopravne zaštite kao javni red u najširem smislu (lat. *Ordine publicum*, engl. *Public order*, njem. *Öffentliche Ordnung*, tal. *Ordine publico*, fr. *Ordre public*).

Kaznena djela protiv javnog reda zaštićuju društvene vrijednosti koje povređuju javni red u većoj mjeri nego prekršaji iz Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira⁹, koji su po kvantiteti zapravo lakši oblici kažnjivih ponašanja od kaznenih djela (Milivojević, 2016:268), a javni red možemo definirati kao stanje koje štite javnopravne odredbe na svim područjima unutarnjeg prava. On obuhvaća, kako red državnog, privrednog, kulturnog i ostalih životnih sadržaja, tako i sigurnost od opasnosti koje ugrožavaju građane, društvo i državu (Modly, Šuperina i Korajlić, 2008:271).

Kod navedenog kaznenog djela riječ je o inkriminiranim općeopasnim i mogućim pripremnim radnjama za počinjenje drugih kaznenih djela¹⁰. Ono je blanketne naravi te su za njega relevantni u prvome redu ZNPOG i ZETPO, ali i drugi posebni propisi. Kazneno djelo može se počiniti neovlaštenim izrađivanjem, nabavljanjem, posjedovanjem, prodajom ili na neki drugi način ako se sebi ili drugome pribavljaju u posjed vatreno oružje, streljivo i eksplozivne tvari čije nabavljanje, prodaja ili držanje građanima nije dovoljeno. Počinitelj tog kaznenog djela može biti svatko (Horvatić, Cvitanović i Novoselec, 2002:292), a po svojoj je prirodi tzv. nepravo kazneno djelo ugrožavanja kod kojeg opasnost predstavlja zakonski motiv inkriminacije, zbog čega se dotične radnje predviđaju kao kazneno djelo te je blisko kaznenom djelu apstraktnog ugrožavanja (Pavlović, 2015:1364). Budući da počinitelj radi ono što ne bi smio, po obliku radnje ono je komisivni delikt (Horvatić et al, 2002:190). Također, riječ je o trajnom kaznenom djelu s obzirom na to da počinitelj protupravno stanje koje je stvorio nakon toga održava svojom voljom (Novoselec, 2016:118), a zastara kaznenog progona počinje teći od dana kad je prestalo protupravno stanje (Garačić, 2016:1010).

Navedeno kazneno djelo pripada kategoriji kaznenih djela koja mogu upućivati na postojanje organiziranog kriminaliteta¹¹ (Sačić, 1997:41), a zakonodavac je propisao osnovni i kvalificirani oblik tog kaznenog djela. Tako je za osnovni oblik propisano da tko neovlašteno izrađuje, nabavlja, posjeduje, prodaje ili na drugi način sebi ili drugome pribavlja u posjed vatreno oružje, streljivo¹², eksplozivne tvari ili njihove sastavne ili rezervne dijelove čije je

⁸ Kazneni zakon, NN br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18., 126/19., 84/21. i 114/22.

⁹ Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira, NN br. 41/77., 55/89., 05/90., 47/90., 29/94., 114/22. i 47/23.

¹⁰ Treba napomenuti da je, kada je riječ o inkriminaciji tog kaznenog djela, u pitanju preventivna kriminalno-politička mjera (Pavlović, 2015:1364).

¹¹ Tako je, primjerice, Presudom Županijskog suda u Osijeku, posl. br.: Kov-Us-6/2019-66 od 16. 4. 2019., donesenom na temelju sporazuma stranaka, optuženi T. U. proglašen krivim za kazneno djelo protiv javnog reda – počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja iz čl. 329. st. 1. toč. 2. KZ-a, a u vezi s čl. 331. st. 3. istog Zakona koji se odnosi na neovlašteno posjedovanje, nabavu, izradu, prodaju ili razmjenu, uvoz ili izvoz veće količine vatrene oružja, streljiva, eksplozivnih tvari ili njihovih sastavnih ili rezervnih dijelova.

¹² Zakonodavac u opisu kaznenog djela (331. KZ-a) nepotrebno razdvaja streljivo i eksplozivne tvari s obzirom na to da, ZETPO kao *lex specialis*, prilikom definiranja eksplozivnih tvari (čl. 3. st. 1. toč. 9. ZETPO-a) izričito navodi da u eksplozivne tvari spada i streljivo.

nabavljanje, prodaja ili posjedovanje građanima zabranjeno¹³, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine (čl. 331. st. 1. KZ-a). Dakle, samo posjedovanje oružja kategorije¹⁴ A fizičkih osoba predstavlja obilježje kaznenog djela nedozvoljenog posjedovanja, izrade i nabavljanja oružja i eksplozivnih tvari¹⁵ (Ljubić, 2022:426).

Odredbom čl. 74. Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona¹⁶ od 22. 5. 2015., noveliran je čl. 331. st. 1. KZ-a tako da su brisane riječi – „ili je dozvoljeno samo uz prethodno odobrenje“ pa je sada u tom stavku inkriminirano samo neovlašteno izrađivanje, nabavljanje, posjedovanje i prodaja oružja i eksplozivnih tvari čije je posjedovanje građanima zabranjeno (Garačić, 2016:1009), dok je u novi poseban stavak prebačeno oružje čije je nabavljanje, prodaja ili posjedovanje građanima dozvoljeno samo uz prethodno odobrenje tako da se inkriminira neovlašteno izrađivanje radi prodaje, prodaja drugome ili drugome pribavljanje u posjed vatrenog oružja, streljiva, eksplozivnih tvari ili njihovih sastavnih ili rezervnih dijelova (čl. 331. st. 2. KZ-a).

Zanimljivo je spomenuti da u vezi kategorizacije¹⁷ zabranjenog vatrenog oružja posebnu dvojbu, odnosno nedorečenost predstavlja odredba čl. 7. st. 1. toč. 7. ZNPOG-a koja obilježje da je neko poluautomatsko vatreno oružje sa središnjom udarnom iglom zabranjeno, povezuje s kapacitetom spremnika¹⁸, međutim navedeni Zakon spremnike ne smatra bitnim dijelovima

¹³ Odredbom čl. 7. st. 1. ZNPOG-a propisano je da je oružje kategorije A – zabranjeno vatreno oružje: 1. eksplozivni vojni projektili ili bacači, 2. automatsko vatreno oružje, 3. skriveno ili prikriveno oružje, 4. streljivo s pancirnim, eksplozivnim ili zapaljivim projektilima te projektili za takvo streljivo, 5. streljivo za pištolje i revolvare koje ima ekspanzijski učinak te projektili za takvo streljivo, osim streljiva za lov ili sportsko oružje za osobe kojima je dozvoljeno koristiti ga, 6. automatsko vatreno oružje koje je prepravljano u poluautomatsko vatreno oružje, 7. sljedeće poluautomatsko vatreno oružje sa središnjom udarnom iglom: a) kratko vatreno oružje koje omogućuje ispaljivanje više od 21 naboja bez ponovnog punjenja, ako je spremnik kapaciteta većeg od 20 naboja dio tog vatrenog oružja ili ako je u njega umetnut odvojivi spremnik kapaciteta većeg od 20 naboja, b) dugo vatreno oružje koje omogućuje ispaljivanje više od 11 naboja bez ponovnog punjenja, ako je spremnik kapaciteta većeg od 10 naboja dio vatrenog oružja ili ako je u njega umetnut odvojivi spremnik kapaciteta većeg od 10 naboja, 8. poluautomatsko dugo vatreno oružje (npr. oružje izvorno namijenjeno ispaljivanju s ramena) koje se može smanjiti na dužinu manju od 60 cm, a da ne izgubi svoju funkciju, i to sklopivim ili teleskopskim nastavkom ili nastavkom koji se može ukloniti bez upotrebe alata, 9. vojno i policijsko oružje, 10. eksplozivno oružje i njegovi dijelovi, 11. oružje koje je izrađeno ili prerađeno bez odobrenja, 12. sve vrste oružja s integriranim prigušivačima, prigušivači namijenjeni oružju i dijelovi za prigušivače, 13. svako vatreno oružje u ovoj kategoriji koje je prepravljano da ispaljuje streljivo bez projektila, neškodljive i nadražujuće tvari, druge aktivne tvari ili pirotehničko streljivo ili u paradno ili akustično oružje.

¹⁴ Ako postoji dvojba, s obzirom na tehničke karakteristike odnosno princip rada, o kojoj je kategoriji vatrenog oružja riječ, to se mora razjasniti vještačenjem.

¹⁵ Uz to što je samo nedozvoljeno posjedovanje zabranjenog oružja kazneno djelo, KZ propisuje kvalificirani oblik za niz kaznenih djela ako je prilikom njihova počinjenja korišteno oružje. Tako je, primjerice, kod kaznenog djela razbojništva standardna kvalifikatorna okolnost kada je ono počinjeno uz upotrebu oružja ili opasnog oruđa (Cvitanović et al, 318:2018).

¹⁶ Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, NN br. 56/15.

¹⁷ Zakonodavac je ZNPOG-om u kategorizaciji zabranjenog vatrenog oružja (kategorije A) zauzeo liberalniji stav u odnosu na prethodno važeći Zakon o oružju, NN br. 63/07., 146/08. i 59/12. (dalje u tekstu: ZOR). Tako je, primjerice, u čl. 6. st. 1. toč. 10. ZOR-a „poluautomatsko vatreno oružje za civilnu uporabu, koje je slično automatskom vatrenom oružju“ bilo razvrstavano u oružje kategorije A, dok prema ZNPOG-u pripada kategoriji B.

¹⁸ Isto tako, odredbom čl. 46. st. 2. ZNPOG-a propisano je da će nadležno tijelo rješenjem oduzeti i ukinuti isprave o oružju te će oduzeti oružje i streljivo od osobe u čijem posjedu nađe spremnik koji se može pričvrstiti na poluautomatsko ili repetirajuće vatreno oružje sa središnjom udarnom iglom i koji može primiti više od 20 naboja ili u slučaju dugog vatrenog oružja može primiti više od 10 naboja.

vatrenog oružja (čl. 6. st 1. toč. 2. ZNPOG-a) iz čega proizlazi da ih građani mogu nabavljati bez odobrenja nadležnog tijela, dok istodobno u praksi postoje osuđujuće presude¹⁹ zbog nedozvoljenog posjedovanja spremnika. Naime, eventualni pravni temelj za sankcioniranje vlasnika spremnika za oružje kategorije A možemo pronaći u ZETPO-u koji, među ostalim, propisuje da posjedovanje spremnika streljiva za oružje kategorije A nije dozvoljeno (čl. 62. st. 15. ZETPO), međutim navedeni se Zakon odnosi prije svega na pravne osobe pa ostaje otvoreno pitanje kolizije ZNPOG-a i ZETPO-a.

Nadalje, s obzirom na posebni maksimum kaznenog djela, pokušaj za osnovni oblik nije kažnjiv, s obzirom na to da pokušaj nije kažnjiv kod svih kaznenih djela nego samo kada je riječ o onima za koja se po zakonu može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna ili zakon izričito propisuje kažnjavanje za pokušaj²⁰. Dovoljno je, dakle, da je posebni maksimum kaznenog djela pet godina zatvora pa da pokušaj tog kaznenog djela bude kažnjiv (Novoselec, 2016:278). Stoga je pokušaj kažnjiv kod kvalificiranog oblika kada je riječ o „većoj količini“ oružja, streljiva ili eksplozivnih tvari i njihovih sastavnih ili rezervnih dijelova s obzirom na to da je onda za njihovo neovlašteno posjedovanje, nabavu, izradu, prodaju ili razmjenu, uvoz ili izvoz²¹ propisana kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina, a u tim se slučajevima veća količina oružja/tvari/dijelova određuje za svaki slučaj zasebno²² (Milivojević, 2016:282).

Analizom sudske prakse²³ može se zaključiti da počinitelje temeljnog oblika (čl. 331. st. 1. KZ-a) sudovi odlučuju sankcionirati uvjetnom osudom²⁴, što je u skladu s trendovima u RH, s obzirom na to da je općenito za kaznena djela, prema izrečenim kaznama i drugim mjerama, najzastupljenija uvjetna kazna²⁵. Naime, riječ je o posebnom obliku kaznenopravne sankcije

¹⁹ Tako je Presudom Općinskog suda u Osijeku, posl. br.: 69 K-315/2019-14 od 29. 11. 2019. okrivljenik D. D. proglašen krivim radi počinjenja kaznenog djela iz čl. 331. st. 1. KZ-a, što je, uz ostalo zabranjeno oružje, posjedovao i jedan spremnik za automatsko oružje, šest spremnika za automatsku pušku Crvena zastava i dva spremnika za automatski pištolj Škorpion.

²⁰ Vidi čl. 34. KZ-a.

²¹ Ilegalna trgovina oružjem, odnosno uvoz i izvoz veće količine oružja, spada u tipične nezakonite djelatnosti povezane s organiziranim kriminalom. Tako je Presudom Županijskog suda u Splitu, Odjela za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, posl. br.: Kov-Us-4/19 od 3. 7. 2019., proglašen krivim M. G. za navedeno kazneno djelo zato što se, s drugim okrivljenicima, nakon prethodno stvorenog plana i dogovora o zajedničkom djelovanju, povezao s više nepoznatih osoba u inozemstvu radi višekratne kupnje većih količina vatrenog oružja i dijelova te prodaje tog oružja na ilegalnom tržištu Republike Hrvatske.

²² Primjere iz prakse „veće količine“ iz čl. 331. st. 3. KZ-a možemo vidjeti u Presudi Općinskog suda u Sisku, posl. br.: K-132/2021-6 od 20. 12. 2021., kojom je B. K. proglašen krivim za nezakonito posjedovanje 54 komada vatrenog oružja, više komada bitnih dijelova oružja, ručnih bombi, topničkih granata, nekoliko tisuća komada raznovrsnog streljiva itd., kao i Presudi Općinskog suda u Gospiću, posl. br.: 21 K-83/2018-17 od 28. 11. 2018., kojom je V. G. proglašen krivim za nezakonito posjedovanje 644 komada streljiva različitih kalibara.

²³ Presude: 1. Općinskog suda u Rijeci, posl. br.: 8 K-410/2018-29 od 21. 10. 2022., 2. Općinskog suda u Karlovcu, posl. br.: 15 K-40/2019-9 od 22. 1. 2020., 3. Općinskog suda u Zlataru, posl. br.: 9 K-365/2022-2 od 11. 1. 2023., 4. Općinskog suda u Bjelovaru, posl. br.: K-83/2018-3 od 13. 2. 2018., 5. Općinskog suda u Čakovcu, posl. br.: 11 K-196/16-2 od 27. 2. 2017., 6. Općinskog suda u Vukovaru, posl. br.: 7 Kmp-7/2018-4 od 24. 9. 2018. i 7. Općinskog suda u Varaždinu, posl. br.: K-287/2022-2 od 13. 7. 2022. godine.

²⁴ Također, u sudskoj praksi ima slučajeva da za kvalificirane oblike navedenog kaznenog djela sudovi izriču uvjetne osude. Tako je Presudom Općinskog suda u Velikoj Gorici, posl. br.: 17 K-364/15-2 od 16. 12. 2015. izrečena uvjetna osuda za nedozvoljeno posjedovanje veće količine oružja i eksplozivnih tvari.

²⁵ Državni zavod za statistiku, Punoljetni počinitelji kaznenih djela prema vrsti odluke u 2022., Zagreb, 7. 4. 2023. (<https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58025> – 28. 6. 2023.).

koja, umjesto kažnjavanja počinitelja kaznenog djela, upozorava da je dužan poštovati pravni poredak i ubuduće ne činiti kaznena djela (Horvatić, Derenčinović i Cvitanović, 2017:268). Dakle, uvjetnom osudom određuje se da se kazna, na koju je počinitelj osuđen, neće izvršiti ako počinitelj u razdoblju provjeravanja ne počini novo kazneno djelo i ispuni određene mu obveze (čl. 56. st. 1. KZ-a).

Treba još spomenuti da je otkrivanje navedenog kaznenog djela često povezano s istragama o drugim kaznenim djelima²⁶, a prilikom njihova otkrivanja, policijski službenici sukladno s odredbom članka 58. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima²⁷, privremeno oduzimaju oružje i eksplozivne tvari, a sud, primjenjujući odredbu čl. 331. st. 7. KZ-a, oduzima vatreno oružje, streljivo, eksplozivne tvari te njihove sastavne ili rezervne dijelove. Naime, oduzimanje predmeta posebna je kaznenopravna mjera (čl. 79. KZ-a), kojom se oduzimaju predmeti nastali počinjenjem, bili namijenjeni ili uporabljeni za počinjenje kaznenih djela. Osim u KZ-u, oduzimanje predmeta normirano je i Zakonom o kaznenom postupku²⁸ (dalje u tekstu: ZKP) koji u odredbi čl. 556. st. 1. propisuje da će se oduzeti predmeti koji se po zakonu moraju oduzeti. Predmeti koji se prema zakonu mogu oduzeti, mogu se oduzeti i kad kazneni postupak ne završi presudom kojom se okrivljenik proglašava krivim, iz čega proizlazi da je, bez obzira na ishod kaznenog postupka, oduzimanje oružja i eksplozivnih tvari obligatorno. Ako sud u presudi kojom je optuženik proglašen krivim, propusti izreći mjeru oduzimanja oružja, on može o tome naknadno donijeti rješenje o oduzimanju predmeta²⁹ (556. st. 3. ZKP-a).

Radi kvalitetne predodžbe opsega i kretanja kriminaliteta u vezi s navedenim kaznenim djelom, u nastavku ćemo analizirati policijsku statistiku sadržanu u godišnjim publikacijama MUP-a RH u Pregledu temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada (za svaku godinu). Pri tome treba napomenuti da navedena statistika obuhvaća širu problematiku od one koja je predmet ovoga rada s obzirom na to da uz nedozvoljeno posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari obuhvaća i njihovu izradu te nabavljanje.

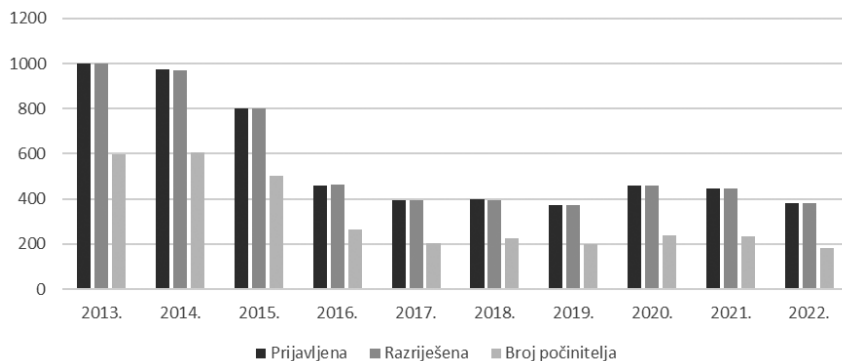
²⁶ Tako je iz Presude Općinskog suda u Bjelovaru, posl. br.: K-370/2020-10 od 15. 12. 2021. u vezi kaznenog djela protiv osobne slobode – prijetnje iz čl. 139. st. 2. KZ-a vidljivo da je izvršena pretraga optuženikove kuće i gospodarskih objekata te je pronađeno nezakonito oružje i streljivo.

²⁷ Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, NN br. 76/09., 92/14. i 70/19.

²⁸ Zakon o kaznenom postupku, NN br. 152/08., 76/09., 80/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19., 130/20. i 80/22.

²⁹ Postupajući sukladno s navedenom odredbom, Općinski sud u Sisku donio je rješenje o oduzimanju oružja, posl. br.: Kv-108/20-3 od 28. 4. 2022. zato što pravomoćnom osuđujućom presudom, posl. br.: K-25/18 od 5. 4. 2019. nije odlučio o privremeno oduzetom oružju.

Grafikon 1: Prikaz broja prijavljenih, razriješenih i počinitelja kaznenih djela iz članka 331. KZ-a u RH za razdoblje od 2013. do 2022. po godinama³⁰

Analizirajući broj prijavljenih i razriješenih, kao i broj počinitelja kaznenih djela nedovoljno posjedovanja, izrade i nabavljanja oružja i eksplozivnih tvari za razdoblje od 2013. do 2022., prema policijskoj statistici izloženoj u Grafikonu 1., razvidan je, uz manje oscilacije, kontinuiran pad. Najveći pad vidljiv je 2016., pa stoga ostaje otvoreno pitanje je li na to imala utjecaja novela KZ-a iz 2015., kojom je iz temeljnog oblika (čl. 331. st. 1. KZ-a) izbačeno oružje kategorije B te izmjenom bića kaznenog djela prebačeno u poseban stavak. Također, iz navedenog prikaza razvidno je da je broj razriješenih kaznenih djela u odnosu na broj prijavljenih za promatrano razdoblje 100%, što je očekivano ako uzmemo u obzir da se najčešće to kazneno djelo otkriva prilikom istraživanja drugih kaznenih djela pa je stoga počinitelj kaznenog djela već poznat, a ujedno je razvidno kako je broj počinitelja za svaku pojedinu godinu znatno manji od broja prijavljenih i razriješenih kaznenih djela, što upućuje na kriminalni recidivizam.

	Godina	Broj počinitelja	Muškarci	Žene	Stranci
1	2013.	599	582	17	6
2	2014.	605	587	18	9
3	2015.	502	486	16	9
4	2016.	264	258	6	1
5	2017.	205	201	4	3
6	2018.	226	222	4	1
7	2019.	201	197	4	6
8	2020.	237	230	7	11
9	2021.	233	228	5	13
10	2022.	183	176	7	2
UKUPNO		3255	3167	88	61

Tablica 1: Prikaz broja počinitelja kaznenih djela iz članka 331. KZ-a u RH po obilježjima od 2013. do 2022.³¹

³⁰ Pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada, MUP RH, za razdoblje 2013. – 2022., izvor: (<https://mup.gov.hr/pristup-informacijama-16/statistika-228/statistika-mup-a-i-bilteni-o-sigurnosti-cestovnog-prometa/283233> – 2. 6. 2023.).

³¹ Ibidem.

Iz podataka u Tablici 1. razvidan je, kao i u Grafikonu 1., pad broja počinitelja prema svim obilježjima. Naime, u promatranom razdoblju prema spolu počinitelja u potpunosti dominiraju muškarci s udjelom od 97,29%, dok je udio žena tek nešto veći od 2,7%, što je očekivano s obzirom na to da je kriminalitet pretežito muška pojava, odnosno žene sudjeluju s vrlo niskim udjelima u ukupnom kriminalitetu svih nacija, društvenih zajednica, dobnih skupina ili pak povijesnih razdoblja (Singer, 1996:166). Ujedno, treba spomenuti da ukupni udio stranaca počinitelja navedenog kaznenog djela iznosi 1,87%, a u promatranom razdoblju vidljive su oscilacije, ali nije razvidan i trend povećanja broja stranaca – počinitelja usprkos kontinuiranom povećanju stranaca koji tijekom cijele godine borave u RH.

4. PREKRŠAJNI ASPEKT

Prema formalnom kriteriju, prekršaji su ona kažnjiva djela koja su propisana kao prekršaji, a kaznena djela su kao takva propisana u KZ-u. Osim navedenog, u teoriji se nastojalo utvrditi i koja je priroda razlikovanja prekršaja i kaznenih djela, uzimajući pritom u obzir kriminalnopolitičku volju zakonodavca i stupanj njihove težine (Bonačić i Rašo, 2012:441). Postoje „tranzitni“ prekršaji koji u određenim okolnostima, zbog povećane kriminalne količine, mogu prerasti u kazneno djelo (Veić et al, 2012:1), dok opis kaznenog djela u potpunosti ili djelomično može obuhvaćati opis prekršaja, što znači da se osuda u kaznenom postupku u potpunosti ili djelomično može temeljiti na istim činjenicama kao i osuda u prekršajnom postupku (Novosel, Rašo i Burić, 2010:787). Navedeno tvori put prema istodobnom provođenju prekršajnog i kaznenog postupka za isti događaj/prijestup (Đuras, 2016:218). Kao što smo već naveli, razgraničenje spada li nedozvoljeno posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari u kaznenu ili prekršajnu sferu, određeno je kategorizacijom iz čl. 7. ZNPOG-a, kao i utvrđivanje „veće količine“ (čl. 331. st. 3. KZ-a) u svakom konkretnom slučaju.

Naime, zbog sadržajnog preklapanja kaznenih djela i prekršaja, postoji mogućnost da se za djelo za koje je već vođen postupak jedne vrste, pokrene postupak druge vrste, što ima za posljedicu kršenje načela *ne bis in idem* (Josipović i Novak Hrgović, 2016:471), koje osim što je temeljno ljudsko pravo, predstavlja i procesnu smetnju za vođenje drugog postupka o istoj pravnoj stvari. Prema judikaturi Ustavnog suda RH, načelo *ne bis in idem* vrijedi ako je istoj osobi za isto djelo već pravomoćno presuđeno meritornom sudskom odlukom³², dakle osuđujućom ili oslobođajućom presudom u kojoj je odlučeno o krivnji (Gospočić i Korotaj, 2022:32). Također, nepostojanje jasnog razgraničenja između kaznenih djela i prekršaja na zakonskoj razini, ponekad dovodi do situacija da se u praksi i vrlo teška kaznena djela procesuiraju i kažnjavaju samo u sklopu prekršajnog postupka (Ivičević Karas i Kos, 2012:555).

Zakonodavac je prekršaje, u vezi nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari, u ZNPOG-u podijelio prema stupnju opasnosti, odnosno prema tome spada li oružje i streljivo u kategoriju B ili je pak riječ o oružju kategorije C te su u skladu s navedenim

³² Usporedbe radi, treba spomenuti da se to primjenjuje i u susjednoj Republici Sloveniji pa se tako, primjerice, u Presudi Vrhovnog suda Republike Slovenije, posl. br.: 1. IPS 159/2008 od 18. 9. 2008. u predmetu posjedovanja oružja bez odobrenja, među ostalim, navodi da se prekršajni postupak ne može voditi ako je počinitelj djela koje ima obilježje prekršaja i kaznenog djela već pravomoćno proglašen krivim za kazneno djelo ili oslobođen optužbe za to djelo.

propisani različiti rasponi novčanih kazni (minimumi i maksimumi novčanih kazni), dok je za oružje i streljivo kategorije B alternativno propisana i kazna zatvora.

VPS RH nezakonito posjedovanje oružja kategorije B svrstava u jedan od najtežih prekršaja protiv javne sigurnosti³³. U zakonskoj dispoziciji navedenog prekršaja propisano je da građani ne smiju nabavljati, držati niti nositi vatreno oružje kategorije B bez odobrenja za nabavu oružja koje je izdalo nadležno tijelo (čl. 11. st. 4. ZNPOG-a), dok će se novčanom kaznom od 660,00 do 5300,00 eura ili kaznom zatvora do 60 dana kazniti za prekršaj fizička osoba koja nabavlja, drži ili nosi vatreno oružje kategorije B bez odobrenja za nabavu oružja koje je izdalo nadležno tijelo te će se, to oružje, oduzeti (čl. 70. st. 1. toč. 1. i st. 2. ZNPOG-a). Istom kaznom kaznit će se fizička osoba koja kao kolekcionar sakuplja oružje kategorija B ili C bez odobrenja za sakupljanje oružja kategorija B ili C koje je izdalo nadležno tijelo (čl. 70. st. 1. toč. 2. ZNPOG-a), a kako sakupljanje oružja podrazumijeva posjedovanje veće količine oružja, ostaje nejasna distinkcija između tog prekršaja i kvalificiranog oblika kaznenog djela (čl. 331. st. 3. KZ-a) s obzirom na to da se navedeno kazneno djelo odnosi isključivo na „veće količine“ vatreng oružja u koje spada oružje kategorija A, B i C.

Nadalje, u odnosu na ZOR, koji je propisivao da se oružni list izdaje s rokom važenja od pet godina (čl. 21. ZOR-a), važećim je zakonskim rješenjem ukinuto periodično važenje oružnog lista, ali je propisao obvezu da su građani kojima je sukladno sa ZOR-om izdan oružni list, nakon isteka roka važenja dužni podnijeti zahtjev za produljenje roka važenja oružnog lista (čl. 77. st. 1. ZNPOG-a). Međutim, zakonodavac je propustio propisati sankciju za neproduljenje roka važenja oružnog lista te stoga policijske uprave, odnosno postaje kao nadležna tijela nemaju u ZNPOG-u pravno uporište za sankcioniranje vlasnika oružja kojima je prema ZOR-u izdan oružni list, a istekom roka od pet godina nisu ga produljili, čime, *de facto*, nezakonito posjeduju oružje. U takvim slučajevima jedina eventualna mogućnost kažnjavanja jest ako vlasnik oružja ima i streljivo s obzirom na to da posjedovanje streljiva (eksplozivne tvari) za oružje kategorije B, bez važećeg oružnog lista ili važećeg odobrenja za nabavu oružja ili europske oružne propusnice, predstavlja zaseban prekršaj³⁴.

Naime, iako su nezakonito držanje oružja kategorije B i nezakonito posjedovanje streljiva za istu kategoriju oružja dva različita prekršaja, postavlja se pitanje utječe li činjenica što se streljivo nalazi unutar oružja, na odvojeno kažnjavanje tih prekršaja. Tu je dilemu otklonio VPS RH koji, među ostalim, navodi da je za postojanje prekršaja koji se odnosi na nezakonito posjedovanje streljiva potpuno irelevantno nalazi li se streljivo u oružju ili izvan njega³⁵.

U odnosu na oružje kategorije B, za oružje kategorije C³⁶ nadležno tijelo ne izdaje prethodno odobrenje za nabavu oružja već ga građani slobodno nabavljaju, s time da ga

³³ Presuda VPS RH, posl. br.: Ppž-4463/2021 od 28. 9. 2022. godine.

³⁴ Vidi čl. 70. st. 1. toč. 7. ZNPOG-a.

³⁵ Presuda VPS RH, posl. br.: Ppž-12274/2021 od 15. 2. 2023. godine.

³⁶ Plinsko oružje predstavlja poseban praktični problem prilikom određivanja kategorije oružja s obzirom na to da ono pripada oružju kategorije C (čl. 7. st. 3. toč. 3. ZNPOG-a), međutim ako je riječ o poluautomatskom plinskom oružju koje se može lako prepraviti, tada se radi o oružju kategorije B (čl. 7. st. 2. toč. 15. ZNPOG-a). Naime, ni policijski službenici koji pokreću prekršajni postupak, a ni sudovi nemaju uvjete i tehnička znanja da utvrde činjenicu može li se neko plinsko oružje lako prepraviti, iz čega proizlazi da bi se to, u svakom konkretnom slučaju, moralo utvrditi vještačenjem, dok bi se eventualna dvojba mogla otkloniti izradom stručnog kataloga u kojem su taksativno nabrojene vrste, marke i modeli plinskog oružja koje se može lako prepraviti.

moraju, u roku od osam dana od dana nabave, prijaviti nadležnom tijelu, a ono im izdaje potvrdu o prijavi oružja kategorije C³⁷ (čl. 27. ZNPOG-a). Dakle, građanin koji protekom propisanog roka ne prijavi oružje kategorije C, nezakonito posjeduje to oružje i čini prekršaj³⁸ za koji je popisana novčana kazna od 130,00 do 660,00 eura (čl. 72. st. 1. toč. 7. ZNPOG-a). Uspoređujući navedeni raspon novčane kazne s rasponom koji je predviđen za nezakonito posjedovanje oružja kategorije B, razvidno je da je zakonodavac za nezakonito posjedovanje oružja kategorije C opravdano propisao znatno blaži raspon novčane kazne s obzirom na to da oružje kategorije C, prema stupnju rizika, predstavlja puno manju opasnost za javnu sigurnost (Ljubić, 2022:426).

U vezi nezakonitog posjedovanja oružja kategorije C, poseban problem predstavlja zračno oružje koje je sukladno s prethodno važećim ZOR-om bilo razvrstano u oružje kategorija C i D, ovisno o kinetičkoj energiji, odnosno brzini projektila i kalibru³⁹. Dakle, za dio zračnog oružja koje je pripadalo oružju kategorije D nije postojala obveza prijavljivanja nadležnom tijelu, a stupanjem na snagu ZNPOG-a, zakonodavac je zauzeo rigidniji stav, razvrstavanjem u oružje kategorije C svog zračnog oružja (čl. 7. st. 3. toč. 6. ZNPOG-a). Građanima je dan rok od godinu dana od stupanja na snagu ZNPOG-a da prijave zračno oružje koje je sukladno sa ZOR-om bilo razvrstano u kategoriju D (čl. 79. st. 6. ZNPOG-a). Navedeni rok istekao je u 2019., a zakonodavac je propustio propisati sankciju za građane koji istekom tog roka ne prijave zračno oružje. Stoga u tim slučajevima građani nezakonito posjeduju oružje, a nadležna tijela nemaju pravnog temelja te osobe prekršajno kazniti i oduzeti im oružje, što je očita omaška zakonodavca koju je nužno ispraviti prilikom budućih izmjena zakona.

Zakonodavac je također zabranjenim oružjem propisao hladno oružje⁴⁰ kojem je osnovna namjena napad ili nanošenje ozljeda i predmete pogodne za nanošenje ozljeda⁴¹, kada se nose na javnom mjestu, a način ili okolnosti njihova nošenja upućuju na to da se nose kako bi bili uporabljeni za napad ili nanošenje ozljeda te oružje kategorija C i D kada se koriste za uznemiravanje, napad i nanošenje ozljeda (čl. 8. st. 1. toč. 1. ZNPOG-a), dok je postupanje suprotno navedenoj odredbi propisao kao prekršaj za koji je propisana novčana kazna od

³⁷ Zanimljivo je spomenuti da, iako je potvrda o prijavi oružja kategorija C isprava kojom građanin dokazuje da ima uredno registrirano oružje, ona u ZNPOG-u, za razliku od odobrenja za nabavu oružja, europske oružne propusnice, oružnog lista za držanje ili oružnog lista za držanje i nošenje oružja, odobrenja za sakupljanje oružja kategorija B i C, nije izričito navedena kao isprava o oružju (čl. 9. ZNPOG-a).

³⁸ Tako je, primjerice, Presudom Općinskog prekršajnog suda u Splitu, Stalne službe u Supetru, posl. br.: 20 Pp J-3904/2020 od 29. 1. 2021., okrivljenik proglašen krivim što je držao jednu zračnu pušku koja pripada oružju kategorije C zato što je u zakonskom roku nije prijavio.

³⁹ Oružju kategorije C pripadalo je zračno oružje čija je kinetička energija 10,5 J ili veća ili je brzina 200 m/s ili veća i kalibra većeg od 4,5 mm, dok je oružju kategorije D pripadalo sve drugo zračno oružje koje je manje kinetičke energije ili brzine projektila i kalibra (čl. 6. st. 3. toč. 4. i st. 4. toč. 1. ZOR-a).

⁴⁰ Hladnim oružjem smatraju se bokseri, bodeži, kame, mačevi, koplja, sablje, bajunete te noževi čije se sječivo nalazi pod pritiskom sabijene opruge, a iz drške iskaču pritiskom na gumb, bez obzira na dužinu oštrice ili skrivene oštrice, druga potajna oružja sa skrivenim oštricama (oružni štapovi, oružni kišobrani i sl.) te metalne zvjezdice za bacanje, kao i razne vrste palica te drugi predmeti pogodni za nanošenje ozljeda (čl. 6. st. 1. toč. 10. ZNPOG-a).

⁴¹ Umjesto navedenog termina, a radi ujednačavanja terminologije, svrsishodno bi bilo da se zakonodavac odlučio za termin „opasno oruđe“ koji se u KZ-u koristi na više mjesta.

130,00 do 660,00 eura⁴² (čl. 72. st. 1. toč. 1. ZNPOG-a). Dakle, način nošenja, odnosno korištenje, subjektivni je element koji inače dozvoljeno oružje može transformirati u ono zabranjeno.

Nadalje, kao u slučaju kaznenog djela koji se odnosi na nezakonito posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari, i u prekršajnoj regulativi izričito je predviđeno oduzimanje oružja i eksplozivnih tvari koje su predmet prekršaja (čl. 70 st. 2. i čl. 72. st. 2. ZNPOG-a), dok je Prekršajnim zakonom⁴³ (dalje u tekstu: PZ) propisano da će se predmeti čije je posjedovanje ili promet zabranjen ili ograničen ili predmeti namijenjeni prometu, ali se u promet mogu pustiti samo pod posebnim uvjetima (s nadzornim markicama i slično), oduzeti⁴⁴ i kad postupak nije završen osuđujućom presudom (čl. 76.a st. 3. PZ-a). Međutim, iako ZNPOG izričito propisuje oduzimanje oružja i eksplozivnih tvari kod osuđujuće presude, za navedene prekršaje u sudskoj se praksi događa da sudovi u presudama⁴⁵ nalože vraćanje oružja koje je bilo predmet počinjenja prekršaja, odnosno koje su građani nedozvoljeno posjedovali, što je i praktičan problem jer ako policijska uprava, odnosno postaja, vrati osuđeniku oružje, time se *de facto* legalizira oružje koje je građanin nedozvoljeno posjedovao. Stoga bi u takvim slučajevima policijska uprava, odnosno postaja, uvijek trebala izjaviti žalbu višem sudu.

5. ZAKLJUČAK

Problematika nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari obuhvaća više zakona (KZ, ZNPOG i ZETPO). Za eksplozivne tvari temeljni je zakon ZETPO koji određuje pojam eksplozivnih tvari, dok je za oružje to ZNPOG koji određuje što se smatra oružjem.

Kategorizacijom iz čl. 7. ZNPOG-a, oružje i eksplozivne tvari su prema stupnju opasnosti i ograničenjima za građane razvrstane u kategorije A, B, C i D te upravo o kategoriji ovisi hoće li nedozvoljeno posjedovanje oružja biti kazneno djelo ili prekršaj. Tako nedozvoljeno posjedovanje kategorije A predstavlja kazneno djelo, dok nedozvoljeno posjedovanje kategorija B i C pripada domeni prekršaja, a iznimku predstavlja kvalifikatorna okolnost kada osoba čini kazneno djelo ako nedozvoljeno posjeduje „veću količinu“ vatrenog oružja iz bilo koje kategorije.

⁴² Tipičan primjer navedenog prekršaja jest kada je veći broj osoba narušavao javni red i mir ispred jednog trgovačkog centra, a policijski su službenici, prilikom pregleda vozila jednog sudionika, pronašli teleskopsku palicu za koju je bilo očito da bi mogla biti upotrijebljena za napad ili nanošenje ozljeda s obzirom na to da je posjednik te palice sudjelovao u narušavanju javnog reda i mira. Stoga je on Presudom Općinskog suda u Pazinu, Stalne službe u Poreču-Parenzo, Prekršajnog odjela, posl. br.: Pp J-707/19 od 28. 10. 2019., a koja je potvrđena Presudom VPS RH, posl. br.: Jž-2367/2019 od 2. 2. 2021., kažnjen novčanom kaznom te mu je oduzeta teleskopska palica.

⁴³ Prekršajni zakon, NN br. 107/07., 39/13., 157/13., 110/15., 70/17., 118/18. i 114/22.

⁴⁴ Treba napomenuti da oduzimanje predmeta više nije zaštitna, nego prekršajnoppravna mjera *sui generis* (Josipović et al, 2014:125).

⁴⁵ Tako je Presudom Općinskog suda u Vinkovcima, posl. br.: Pp-20/2023-5 od 25. 1. 2023., I. C. proglašen krivim radi počinjenja prekršaja, iz čl. 72. st. 1. toč 7. ZNPOG-a, zato što u roku od osam dana od dana nabave nije prijavio nadležnom tijelu oružje kategorije C – plinski pištolj te je kažnjen novčanom kaznom. Međutim, u istoj je presudi nadležnoj policijskoj postaji naloženo da osuđeniku vrati plinski pištolj koji je bio predmet prekršaja.

Kazneno djelo nedovoljenog posjedovanja oružja ili eksplozivnih tvari zakonodavac je razvrstao u kaznena djela protiv javnog reda i mira gdje su smještena raznovrsna kaznena djela za koje je predviđen jedinstven objekt kaznenopravne zaštite kao javni red u najširem smislu, a navedeno pripada kategoriji kaznenih djela koja mogu upućivati na postojanje organiziranog kriminaliteta. Međutim, iako je riječ o izrazito rizičnom kaznenom djelu za javnu sigurnost, analizom sudske prakse razvidno je da sudovi temeljni oblik (čl. 331. st. 1. KZ-a) redovito sankcioniraju uvjetnom osudom, dok istodobno za prekršaj koji se odnosi na nabavljanje, držanje i nošenje vatrenog oružja kategorije B bez odobrenja za nabavu oružja (čl. 70. st. 1. toč. 1. i st. 2. ZNPOG-a), kao i prekršaj koji se odnosi na posjedovanje streljiva (eksplozivne tvari) za oružje kategorije B, bez važećeg oružnog lista ili važećeg odobrenja za nabavu oružja ili europske oružne propusnice (čl. 70. st. 1. toč. 7. ZNPOG-a) izriču novčane kazne u iznosu od 660,00 do 5300,00 eura ili alternativno kaznu zatvora do 60 dana. Tako u praksi prekršitelji normi u prekršajnom postupku, za oružje i eksplozivne tvari koje je zakonodavac propisao kao manje opasne te ih samim time svrstao u prekršajnu sferu, trpe veće posljedice od počinitelja temeljnog oblika kaznenog djela.

U odnosu na prekršaj koji se odnosi na fizičke osobe kolekcionare koji nedovoljeno sakupljaju oružje kategorije B, odnosno C, bez odobrenja za sakupljanje oružja kategorije B, odnosno C (čl. 70. st. 1. toč. 2. ZNPOG-a), a s obzirom na to da kolekcionarstvo, odnosno sakupljanje podrazumijeva „veću količinu“ oružja, potrebno je zakonskim izmjenama propisati jasnu distinkciju između navedenog prekršaja i kvalificiranog oblika kaznenog djela (čl. 331. st. 3. KZ-a) zato što se trenutačni zakonski opis kvalificiranog oblika navedenog kaznenog djela, u odnosu na nedovoljeno posjedovanje vatrenog oružja, preklapa sa zakonskim opisom prekršaja.

Nadalje, u vezi unaprjeđenja legislative, odnosno otklanjanja pogrešaka i manjkavosti u zakonodavstvu, potrebno je, prilikom budućih izmjena ZNPOG-a, propisati sankciju za osobe koje ne produlje rok valjanosti oružnog lista (čl. 77. st. 1. ZNPOG), a također je potrebno propisati sankciju za građane koji nisu u roku od godinu dana od stupanja na snagu ZNPOG-a prijavili zračno oružje koje je sukladno sa ZOR-om bilo razvrstano u kategoriju D (čl. 79. st. 6. ZNPOG-a).

Također, kako bi se izbjegla daljnja kolizija pojedinih zakonskih odredbi, potrebno je prilikom buduće izmjene ZNPOG-a, u odredbi čl. 6. st. 1. toč. 2. istog zakona, navesti spremnike kao bitne dijelove vatrenog oružja zato što spremnik, kao sastavni dio oružja u čl. 7. st. 1. toč. 7a. i 7b. ZNPOG-a, izričito utječe na kategorizaciju oružja, dok se istodobno u odredbi čl. 62. st. 15. ZETPO-a, u odnosu na pravne osobe, propisuje da posjedovanje spremnika streljiva za oružje kategorije A nije dozvoljeno.

Za plinsko oružje koje bi se moglo lako prepraviti, bilo bi svrsishodno izraditi stručni katalog u kojem bi bili taksativno nabrojani vrste, marke i modeli poluautomatskog plinskog oružja koje se može lako prepraviti kako bi u praksi ovlašteni policijski službenici, odnosno sudovi, bez vještačenja, u svakom konkretnom slučaju mogli utvrditi radi li se o oružju kategorija B ili C te s tim u vezi pokrenuti odgovarajući postupak, odnosno primijeniti odgovarajuću odredbu ZNPOG-a.

LITERATURA

Knjige i članci

1. Bonačić, M., i Rašo, M. (2012). *Obilježja prekršajnog prava i sudovanja, aktualna pitanja i prioriteta de lege ferenda*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 19(2), str. 439–472.
2. Cvitanović, L., Derenčinović, D., Turković, K., Munivrana Vajda, M., Dragičević Prtenjača, M., Maršavelski, A., i Roksandić Vidlička, S. (2018). *Kazneno pravo posebni dio – prvo izdanje*, Zagreb: Biblioteka Udžbenici Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.
3. Đuras, I. (2016). *Dvostrukost u kaznenom i prekršajnom postupku*, Policijska i sigurnost, 25(3/2016), str. 217–228.
4. Garačić, A. (2016.). *Kazneni zakon u sudskoj praksi – posebni dio*, Rijeka, Libertin naklada.
5. Gospočić, S., i Korotaj, G. (2022). *Utjecaj odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske i Vrhovnog suda Republike Hrvatske na suđenje u prekršajnim postupcima*, Priručnik za polaznike/ce, Zagreb, Pravosudna akademija (<https://www.pak.hr/wp-content/uploads/2022/04/Utjecaj-odluka-USRH-i-VSRH-na-sudenje.pdf> – 8. 1. 2023.).
6. Horvatić, Ž., Derenčinović D., i Cvitanović, L., (2017). *Kazneno pravo opći dio II, Kazneno djelo i kaznenopravne sankcije – Prvo izdanje*, Zagreb, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
7. Horvatić, Ž., Cvitanović, L., i Novoselec, P. (2002). *Rječnik kaznenog prava*, Zagreb: Masmedia.
8. Ivanda, S. (2004) *Policijsko upravno pravo*, Zagreb, Narodne novine.
9. Ivičević Karas, E., i Kos, D. (2012). *Primjena načela ne bis in idem u hrvatskom kaznenom pravu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 19(2), str. 555–584.
10. Josipović, I., i Novak Hrgović, K. (2016). *Načelo ne bis in idem u kontekstu prekršajnog, kaznenog i upravnog prava*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, 23(2), str. 469–507.
11. Josipović, I., Tripalo, D., Korotaj, G., Klarić, G., i Rašo, M. (2014). *Komentar prekršajnog zakona*, Zagreb, Narodne novine.
12. Krapac, D., Đurđević, Z., Ivičević Karas, E., Bonačić, M., i Burić, Z. (2020). *Kazneno procesno pravo – Prva knjiga: institucije, VIII. izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Zagreb, Narodne novine.
13. Ljubić, D. (2022). *Preventivne mjere usmjerene sprečavanju počinjenja kaznenih djela u Republici Hrvatskoj prilikom nabave i posjedovanja oružja građana*, Policijska i sigurnost, 31(4/2022.), str. 425–438.
14. Milivojević, L. (2016.) *Kazneno pravo za kriminaliste, odabrana poglavlja s primjerima iz prakse – II. izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Zagreb, Međunarodno kriminalističko udruženje.
15. Modly, D., Šuperina, M., i Korajlić, N. (2008). *Rječnik kriminalistike*, Zagreb: Strukovna udruga kriminalista.
16. Novosel, D., Rašo, M., i Burić, Z. (2010). *Razgraničenje kaznenih djela i prekršaja u svjetlu presude Europskog suda za ljudska prava u predmetu Maresti protiv Hrvatske*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 17(2), str. 785–812.
17. Novoselec, P. (2016). *Opći dio kaznenog prava, Peto, izmijenjeno izdanje*, Osijek, Pravni fakultet Sveučilišta u Osijeku.
18. Pavičić, A., i Kondor-Langer, M. (2020). *Prekursori eksploziva (eksplozivi kućne izrade): propisi i nadzor*, Policijska i sigurnost, 29(1-2/2020.), str. 126–133.

19. Pavlović, Š. (2015). *Kazneni zakon – zakonski tekst – komentari, sudska praksa i pravna teorija*, 3. izdanje, Rijeka, Libertin naklada.
20. Sačić, Ž. (1997). *Organizirani kriminalitet u Hrvatskoj*, Zagreb, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske.
21. Savić, D., Liker, B., i Mendaš, D. (2008). *Suzbijanje nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari: strateško planiranje*, Policija i sigurnost, 17(3-4), str. 181–191.
22. Singer, M. (1996). *Kriminologija – drugo izdanje*, Zagreb, Nakladni zavod Globus.
23. Todorovski, Đ., i Uvalić, I. (2016). *Sigurnost i zaštita pri uništavanju vojnih eksplozivnih sredstava*, Sigurnost, 58(4), str. 319–331.
24. Veić, P., Atanasov, B., Boban, N., Gluščić, S., Krelja Tovarec, A., Matija, I., Markov Ž., Marković, S., Mršić G., Oset, S., i Završki, R. (2012). *Prekršajni zakon – komentar, sudska praksa, pojmovno kazalo*, Rijeka, Dušević & Kršovnik d.o.o.

Internetski izvori

25. Državni zavod za statistiku, Punoljetni počinitelji kaznenih djela prema vrsti odluke u 2022. godini, Zagreb, 7. 4. 2023., (<https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58025> – 28. 6. 2023.)
26. Manje oružja, manje tragedija (<https://policija.gov.hr/prevenција/preventivni-projekti/manje-oruzja-manje-tragedija/115> – 3. 10. 2023.)
27. Pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada, MUP RH, za razdoblje 2013. – 2022., (<https://mup.gov.hr/pristup-informacijama-16/statistika-228/statistika-mup-a-i-bilteni-o-sigurnosti-cestovnog-prometa/283233> – 2. 6. 2023.)
28. Preporuka Ujedinjenih naroda za prijevoz opasnih tvari, (https://unece.org/fileadmin/DAM/trans/danger/publi/unrec/rev21/ST-SG-AC10-1r21e_Vol1_WEB.pdf – 22. 3. 2023.)

Propisi

29. Direktiva 2021/555 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. 3. 2021. godine, o nadzoru nabave i posjedovanja oružja, (SL L 115/1, 6. 4. 2021.) – kodificirani tekst.
30. Kazneni zakon, NN br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18., 126/19., 84/21. i 114/22.
31. Prekršajni zakon, NN br. 107/07., 39/13., 157/13., 110/15., 70/17., 118/18. i 114/22.
32. Zakon o eksplozivnim tvarima te proizvodnji i prometu oružja, NN br. 70/17., 141/20. i 114/22.
33. Zakon o kaznenom postupku, NN br. 152/08., 76/09., 80/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19., 130/20. i 80/22.
34. Zakon o nabavi i posjedovanju oružja građana, NN br. 94/18., 42/20. i 114/22.
35. Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, NN br. 76/09., 92/14. i 70/19.
36. Zakon o potvrđivanju Protokola protiv nezakonite proizvodnje i trgovanja vatrenim oružjem, njegovim dijelovima i komponentama te streljivom kojim se dopunjuje Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, NN - MU br. 11/04.
37. Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira, NN br. 41/77., 55/89., 05/90., 47/90., 29/94., 114/22. i 47/23.

Sudska praksa

38. Presuda Općinskog suda u Bjelovaru, posl. br.: K-83/2018-3 od 13. 2. 2018. godine.
39. Presuda Općinskog suda u Bjelovaru, posl. br.: K-370/2020-10 od 15. 12. 2021. godine.
40. Presuda Općinskog suda u Čakovcu, posl. br.: 11 K-196/16-2 od 27. 2. 2017. godine.
41. Presuda Općinskog suda u Gospiću, posl. br.: 21 K-83/2018-17 od 28. 11. 2018. godine.
42. Presuda Općinskog suda u Karlovcu, posl. br.: 15 K-40/2019-9 od 22. 1. 2020. godine.
43. Presuda Općinskog suda u Osijeku, posl. br.: 69 K-315/2019-14 od 29. 11. 2019. godine.
44. Presuda Općinskog suda u Pazinu, Stalne službe u Poreču-Parenzo, Prekršajnog odjela, posl. br.: Pp J-707/19 od 28. 10. 2019. godine.
45. Presuda Općinskog suda u Rijeci, posl. br.: 8 K-410/2018-29 od 21. 10. 2022. godine.
46. Presuda Općinskog suda u Sisku, posl. br.: K-132/2021-6 od 20. 12. 2021. godine.
47. Presuda Općinskog prekršajnog suda u Splitu, Stalne službe u Supetru, posl. br.: 20 Pp J-3904/2020 od 29. 1. 2021. godine.
48. Presuda Općinskog suda u Varaždinu, posl. br.: K-287/2022-2 13. 7. 2022. godine.
49. Presuda Općinskog suda u Velikoj Gorici, posl. br.: 17 K-364/15-2 od 16. 12. 2015. godine.
50. Presuda Općinskog suda u Vinkovcima, posl. br.: Pp-20/2023-5 od 25. 1. 2023. godine.
51. Presuda Općinskog suda u Vukovaru, posl. br.: 7 Kmp-7/2018-4 od 24. 9. 2018. godine.
52. Presuda Općinskog suda u Zlataru, posl. br.: 9 K-365/2022-2 od 11. 1. 2023. godine.
53. Presuda VPS RH, posl. br.: Jž-2367/2019 od 2. 2. 2021. godine.
54. Presuda VPS RH, posl. br.: Ppž-4463/2021 od 28. 9. 2022. godine.
55. Presuda VPS RH, posl. br.: Ppž-12274/2021 od 15. 2. 2023. godine.
56. Presuda Vrhovnog suda Republike Slovenije, posl. br.: 1. IPS 159/2008 od 18. 9. 2008. godine.
57. Presuda Županijskog suda u Osijeku, posl. br.: Kov-Us-6/2019-66 od 16. 4. 2019. godine.
58. Presuda Županijskog suda u Splitu, Odjela za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, posl. br.: Kov-Us-4/19 od 3. 7. 2019. godine.
59. Rješenje Općinskog suda u Sisku, posl. br.: Kv-108/20-3 od 28. 4. 2022. godine.

Abstract

Dinko Ljubić, Nataša Prišlin, Josip Čelić

Illegal Possession of Weapons and Explosive Substances

This paper examines the problem of illegal possession of weapons and explosive substances, a criminal activity sanctioned by the legislator in the provisions of criminal and misdemeanour law. The paper begins with an overview of what the cited criminal activity signifies for public safety. Furthermore, it examines a terminological definition of the basic terms contained in special regulations (Directive of the European Parliament and of the Council on Control of the Acquisition and Possession of Weapons, the Act on the Acquisition and Possession of Weapons by Citizens and the Act on Explosive Substances and the Production of and Trade in Weapons) and it defines the issues and goals. The central part of the paper considers criminal and misdemeanour legal provisions with particular reference to the categorisation of weapons and explosive substances as a key parameter for the distinction between the criminal and misdemeanour domains. Judicial practice and police statistics are also analysed, and special

attention is paid to statutory and judicial omissions, deficiencies and contradictions, their elimination and possible improvements. The final part of the paper focuses on conclusions related to normative and practical problems and reached through elaborating on the topic. Eventually, the paper proposes feasible solutions.

Keywords: weapons, firearms, illegal weapons, explosive substances, organised crime.